

A TUDÁSBÓL HIÁNYZÓ MAGÁNY

A gátlástalanul mindent összeolvasó, értesüléseivel kéjelgő, önmagát a tudással azonosító ember könnyörtelenül és egyben észrevétlenül a tudás hatalma alá kerül. Holott szándéka egyenest az ellenkezőjére irányul, mivel éppen tudását kívánja mindenkor a világ bekerítésére felhasználni. Azonban örültségig expanzív megismerési vágya kevésbé a dolgok megtisztítása, mint inkább azok türelmetlen átélése felé vezet. Nagyrészt idegen hatalmat enged uralkodni magán, az ismeretlennel való harcokból csupán mások sebeit és győzelmeit latolgatja. Saját személyes diadalát az ezekről megmaradt emlékek jelentik, szájából a fennálló késznek, az erő erőlködésének, a gondolat puszta információnak hangzik. A felszínes megismerés minden olyan létformát - így az egyetemet is - fenyeget, ahol a többnyire kevés kötelező napi penzum miatt viszonylagosan több idő áll rendelkezésre a szabadon választott ismeretek műveltségbe rendezéséhez és tudássá alakításához. Hisz az összefüggéseket a foltokból kell összevarrni, s ehhez ugyanolyan szivósság, türelem, áldozat szükséges, mint bármely más cselekvéshez, amely magát munkának tekinti. Természetesen egy-két foltot birtokolni is gyönyörűség. Hiába küzdelem nélküli, megemésztetlen, magányosságában csonka, vagyis beteg szellemi észlelet, kontinensnyi méretűnek lehet hinni. A tulajdon pedig nyilvánosság nélkül keveset ér. Ha magának szerzi is az ombor, jobb minél előbb megmutatni.

Noha kételyébresztő utaknak sem vagyunk híján, amelyek kényelem és világosság nélkül vannak kikövezve. Ilyen ut például Zarathustráé /s nyilván mögötte Nietzschéé/, aki egyszer csak elindult önmaga felé. Talán túl sokáig tartott útja, mégis, onnál az önzően önmagával eltiltott időnél nohéz bölcsőbb tisztázódni akarást elképzelni. Ezzel - a Németh Lászlói gondolatmenetben használt - üdvösségét, anélkül, hogy szándékában állott volna, kétszeresen is elnyerte: az egyiket az időn kívül, a másikat az utána jövő nemzedékek szellemében.

megemésztettet engedi. Ezzel egyrészt konokul képes magát a divatok ellenáramlatában is megkülönböztetni, másrészt a vele egyenrangú tudásokkal szemben bármikor készen áll - az önkorrakció képességével együtt - a nyílt küzdelemre.

Napjainkban a magányra és az önzésre való idő zsugorodik folyamatosan, sőt tűnik el a mennyiségek állandó hajhászásában. Beszélgetések fecsegésekké lesznek, az egyéni helyett az utánérzések másnapos szaga tör elő. Inkább kulturfogyasztó, mint kultúra-teremtő korban élünk /kultúrán értve a szellemiséget is, amely "módszerek, terminológiák, magatartásnormák összessége; célja az emberi állapottal járó fájdalmas strukturális ellentmondások feloldása, az emberi tudat kitágítása, a transzcendencia". Sontag/. Köszönhetően az élet megnövekedésének, miszerint a világ több dolgot foglal magában, s "az ember nagyobb képességeket érez magában, mint valaha, és az egész mult a törpeség bonyomását kelti" /Ortega/. Köszönhetően annak, hogy a kor életkinálata a szemlélődő és az élvező magatartásoknak kedvez. Azonban a szemlélődés sem az elmélyülés felé hajlik, a gondolkodás és az élvezés közé szorulva a kalandlovaagok orkölcse után áhitozik, de szerényebb anatómiai-tehetségbeli tényeivel csak a mámorok mimelésére alkalmas.

Azért a rendszertelen, felszínes megismerési módban is rejtőzik érték, a kíváncsiság értéke, amelyet nem árt a személyességben, az önállóságban feloldani, mert ez esetben a szabadság levegőjéből sokkal mélyebbeket lehet szippantani.

Érdemes még megvizsgálni a tudás és a műveltség viszonyát, hogy a tudás mennyiben más, több a műveltségnél illetve mennyiben anticipálja azt. Elsősorban kiindulópontjuk különbözhet. Amíg a műveltség kizárólag a kulturából szivja föl életnedveit, kénytelen ott szétnézni utánpótlást keresve, addig a tudás nem feltétlen köteles a valamilyen módokon már objektiválódott megnyilvánulásokhoz folyamodni. Impulzusait akár a műveltségtől messzi "tájaktól", akár önmagától is nyerheti /onnyiben azonos a divergens gondolkodással, a kreativitás módszerével/. Sőt, a tudás igényli az új, még meghódítatlan területeket, állandó állapota az éhség. A műveltségnek viszont elég nyugalma fennmaradásához,

ha megszerzett kulturállapotát kondicionálja. Tehát a tudás az aktívabb kategória. Ugyanakkor szükség van a műveltségre is, mivel rendkívüli módon meggyorsíthatja a befogadás sebességét, és befolyásolhatja a feldolgozás minőségét. Persze a tudás és műveltség az egyén életében hasadkotté, hiszen a történelemben előzőleg létezett tudásokat a jelenidejűök csak mint műveltséget képesek tudomásul venni.

ÉN-az valaki más, állította pökhendien látnoki leveleiben és tanusította egész életével Arthur Rimbaud. Az individuum szépséges dilemmáját fogalmazva meg. Bár a világ duális rendszerekben létezik, mint természet és társadalom, szellem és test, férfi és nő, beszéd és csend, a tudat menthetetlenül van. Nemcsak egzisztálásához, működéséhez is szüksége van a Másikra, a Többiekre. De, hogy ő is szükséges legyen a Másik, a Többiek számára, mindennek előtt önmagával kell azonossá válnia.

Fehér Zoltán